

L'accent Companys

«Respectava les normes en la llengua escrita i parlava amb l'inconfusible accent urgellenc que no va perdre mai»

Article escrit conjuntament entre Josep Vallverdú i Carme Vidalhuguet

El vespre del 16 d'octubre de 1940, en entrar a la botiga del meu pare, al carrer València, el vaig veure molt trasmudat, quasi envellit, als seus quaranta-quatre anys. En demanar-li si no es trobava bé, va informar-me de la mort del President Companys el dia abans. El rostre esblanqueït del pare el tinc encara present: després que la notícia s'escampés per Barcelona aquella expressió de profund dolor i alhora d'impotència devia repetir-se en milers de ciutadans.

No sabíem què dir ni ell, republicà de tota la vida, ni jo, universitari astorat. Al cap d'uns minuts va demanar, amb veu ronca: "Ves-me a buscar un conyac al bar, vols?". Poques al·lusions va fer-me al fet tenebrós de l'afusellament els dies posteriors a la notícia; però va parlar-ne a bastament amb parents i amics de la seva corda republicana i catalanista.

Jo, per la meva banda, anava recordant episodis com l'al·locució de Companys el 6 d'octubre de 1934 -tenia onze anys- que havíem escoltat plegats el pare i jo a Lleida, des del balcó del pis, veient l'altaveu posat a la paret de la Delegació de la Generalitat. El President convocà el poble allargant la primera de les tres "a": "Caaatalans!", i després féu la proclama amb l'inconfusible accent urgellenc que no va perdre mai.

Aquest accent urgellenc que destaca Josep Vallverdú, el President Companys tampoc no el va perdre en el seu discurs pronunciat íntegrament en català a Palma l'estiu de 1933 essent ministre de Marina i al final del qual és felicitat pel llavors comandant general de Balears, Francisco Franco. Ni en la seva fermesa de l'any 37 quan crida "guanyarem perquè tenim la raó i tenim la força".

El president Companys se servia de normes i regla en la llengua escrita, i era inflexible respecte la seva variant dialectal en l'oralitat. Com Vallverdú, es malfiava de les aventures localistes. Davant el "teua", "meua" ortografiat de manera intencionada, Vallverdú, en un article titulat *La U separatista*, fa notar que les Normes de Castelló, de l'any 1932, permeten formes peculiars de la parla en el llenguatge escrit. De manera que a un escriptor del País Valencià li era permès escriure "hui" per avui i "meua" i "seua". "Només al País Valencià -escriu Vallverdú-. Les normes ortogràfiques de l'IEC, publicades l'any 1913 i inspirades per Fabra, no van parlar mai que dins el Principat hom fes l'excepció -repeteixo, quant a la llengua escrita- entre "meva" per al català central, i "meua" per a l'occidental".

"A Lleida diem 'meua', però hem d'escriure 'meva'". Fa uns vint anys, a Balaguer, continua Vallverdú, alguns amics intentaren de posar en funcionament aquestes formes en textos escrits i els vaig engegar la cavalleria a sobre. Finalment van desistir de continuar amb l'aventura particularista, i jo vaig tornar a la calma voluptuosa que dóna la contemplació de l'ordre i l'harmonia de l'univers.

Certament, poques persones han esmerçat tan d'esforç a defensar i estudiar el Ponent com Vallverdú: "però sempre, també, he malfiat les aventures localistes. Per les tercerilles ortogràfiques,

no hi passo. Només serveixen per al joc de la confusió, per a la cerimònia de l'embolica-que-fa-fort i per afeblir una llengua que amb tants d'esbufecs intentem d'apuntalar".

La llengua parlada del president Companys responia a una dicció correcta en pronúncia urgellenca i no li coneixem aquesta contradicció de molts que se serveixen en l'escriptura del "teua" i "meua" i quan parlen en mitjans de comunicació d'abast nacional estrefan la "e" final lleidatana per una neutra. Visitem al Tarròs l'Espai Lluís Companys i els audiovisuals ens el fan sentir ben nostre, el President. L'accent ens l'apropa encara més. I el monument a la seva memòria, per cert, repetidament ultratjat i esbocinat, és senyal de la importància dels màrtirs.